

ФИЛОСОФСКА СПИРЕПОСТ

МЮМЮН ТАХИР

Новата книга на Васил Пенчев “Свирепа философия”¹ емоционално и асоциативно продължава тематиката от предишната му творба “Радичков другарува с думите”. Заглавието е по аналогия с разказа на Радичков ”Свирепо настроение” и самата книга представлява паралелни повествования – една философия анализира друга философия. Прилагайки метода на сравнителния анализ, Васил Пенчев не се придържа към максимата на Леополд Ранке: “Нека оставим фактите сами да говорят”. Възползвайки се от големите възможности на херменевтиката и текстовете от новелата “Козелът”, пиесата “Опит за летене”, романът “Ноев ковчег”, разказът “Ние, духовата музика”, есето “Акустично гърне” и др., той философски и в типичен Радичков стил тълкува наглед обикновени проблеми, характерни за съвременното общество, както и философията на големия наш писател.

Когато размишлява за битието, Радичков често обича да казва: “Бог може да има, а може и да го няма, но ти живееш тъй, все едно че го има”. В предговора към книгата си “Радичков другарува с думите”, Васил Пенчев пише: “Истинската тема на тази книга не е нито Радичков, нито пък екзистенциализмът, а обратният отблясък на събитието върху битието”, т.е. всичко е движение и всеки край се свързва със своето начало. Търсят се отговори на въпроси дали животът в своята безкрайност (крайност) е щастливо, невероятно чудо, случило се на земята. И какво е Бог..., Абсолютното..., Краят..., Вечното...

Но книгата не е само философско осмисляне на Радичковото творчество, а размишление и за бъдещето на философията. Всъщност

¹ Пенчев, Васил. СВИРЕПА ФИЛОСОФИЯ. Творчеството на Радичков като философска тема. С., 2007 г. Академично издателство “Проф. Марин Дринов”.

текстовете на Радичков са само повод за собствени размисли на самия Пенчев върху актуални проблеми на нашето съвремие. Книгата му представлява цялостен и високохудожествен текст. Тонът е личен, перото е възбудено и волно, читателят е понесен от смелите стремления на мисълта. Това е книга, написана от майстор на словото.

Основна тема както на литературата, така и на философията е човекът, смисълът на негово място и цел във Вселената, устройството на живота, неговите вечни стойности ...

Човекът на новото време е по човек и по-малко механизъм. Всичко, което стои между него и духа е следствие на хуманистичните опити за хармонично съжителство – от колелото, през религиите, та до интернет – то не предполага противоречие и насилие. Но с огромно закъснение от няколко хиляди години човекът осъзнава парадоксалната истина, че след толкова продължителна еволюция и при наличието на повече от 2000 обособени области на познанието, днес техният творец – човекът, продължава да знае най-малко за себе си. Както подчертава Мартин Хайдегер: “Нито една епоха не е знаела толкова малко за това, какво представлява човекът, както сегашната. Но в нито една епоха човекът не е бил такъв проблем, както в нашата епоха”. В момента сме свидетели на заличаването на държавните граници, те една по една ще изчезнат. Но същевременно ставаме свидетели на възникването на вътрешни граници във всеки един от нас. Значи – границата е условно делене, въведено от човека. Сиреч, то е етично понятие, наложено върху географска площ и затова е несъстоятелно. Оттам – неговата вредност, защото е причина за всички стълкновения, връх на които е ХХ век, най-кръвният от всички. “Век на нещастieto” – човекът е постигнал своя “минимум”, ентропирал е и няма друг изход, освен да премахне границите. Първо – между държавите, после между хората и накрая – в съзнанието.

“Думата “философия”, а това ще рече любов към мъдростта, е многолика. Тя далеч не е само знание, но преди всичко е и извървян дълъг, труден и превратен житейски път...”, смята Васил Пенчев, който сякаш допълва Ясперс: “Философията означава да бъдеш винаги на път. Нейните въпроси са по-съществени от отговорите и всеки отговор води до

нови проблеми постановки”. И така до безкрайност...Ние продължаваме да задаваме въпроси. Къде отиваме? Напред ли? Назад ли? Кое е напред? Кое е назад?

Централните образи в “Свирепа философия” са човекът и философията, мъдростта, и истината. Само човекът измежду живите същества има философия, както изобщо има литература и култура, защото той притежава мислещ дух. Неговата духовност се състои в активността, свободата, съзнателността като насоченост на човешките постъпки, благодарение на което той подчинява, опознава и използва външната природа и собствения си интелектуален потенциал. Тази книга не може да бъде обяснена, а и няма нужда от това. Тя ни кара да размишляваме върху всичко съществуващо, което не само се познава, но подлежи и на оценка, да възпитаваме в себе си уменията да посрещаме неизбежното в живота, да даваме простор на мъчителните размисли за Края...

Но към всичко факти и явления трябва да подходим творчески. Самият Радичков казва: “Една история, като искам да я разкажа, аз мога да я започна откъдето си искам. И мога да я свърша, когато искам”. Тук не става дума, че не трябва да се съобразяваме с определени изисквания, а за това да не ставаме роби на каноните. Солидарен съм с автора на “Свирепа философия”, че “ако някой претендира да е философ, трябва да защити претенцията си не с имитация на характерните белези на досега съществували философски постройки, а с главното: какво основава”. Защото мисленето, за да основе, трябва да снове – да отива и да се връща неуморно, е внушението на книгата.

Звярът *Свирепа философия* трополи все по-наблизо, пише В. Пенчев. Както Фукуяма, който говори за края на историята, той задава въпроса за бъдещето на философията. Но за разлика от американския учен, категорично утвърждава: “Философия има, откакто свет светува, и нея никой не може да я закрие”.

И в крайна сметка, когато говорим за творчество, трябва ли да се опитваме да обясняваме света с тежките и недотам ясни конструкции на онези, които са имали предимството, щастието (нешастието), че преди тях никой не се е занимавал с вечните екзистенциални въпроси...Защото само

чрез творчеството човек определя своето място в света и осмисля собственото си битие. Той постоянно изобретява нещо ново и човешкото общество се променя под влияние на многобройните нововъведения. Творчеството е израз на неудовлетвореността на човека от наличното битие, на стремежа му да внесе по голямо разнообразие в света. Тъкмо тази същност като израз на определена позиция към и спрямо смисъла на битието, е главната и постоянна причина, поради която човешкият разум се вълнува от тези проблеми. Творчеството е израз на желанието на човека битието да бъде преобразувано по законите на красотата, доброто и хуманизма. Затова “мисленето, за да основе, трябва да снове” – да отива и да се връща неуморно. Разумът е силен в отиването към неведомото и неговото водене, преданието пък с помощта на тези “други сетива” се връща от неведомото, открадвайки от боговете, и помага на разума да основе.” Така завършва книгата “Свирепа философия”, която трябва да бъде прочетена. А аз гарантирам едно чудесно пътуване, което ви очаква още на първата страница.